

TRANSALFABETIZAREA: O PRIMBLARE ÎN „ZONA SĂLBATICĂ”

Susie ANDRETTA,
London Metropolitan University, Londra, Marea Britanie

Rezumat

Acest articol explorează conceptul *transliteracy* – *transalfabetizare*, care, după părerea profesorului Sue Thomas oferă o perspectivă armonioasă a alfabetizării în secolul XXI care include abilitatea de a citi, de a scrie și de a interacționa cu ajutorul unei varietăți de platforme, tehnici și media prin intermediul scrierii, imprimării / publicării / editării, TV-ului, radioului, filmelor și rețelelor sociale digitale. La momentul actual, transalfabetizarea se referă la domeniul comunicațiilor și al studiilor culturale, iar acest articol are ca scop poziționarea *transalfabetizării* în domeniul profesional al bibliotecarilor practicieni și prin ei în bibliotecile lumii.

Anume cu acest scop examinăm prefixul „trans”, ceea ce înseamnă „peste” și „după” limitele alfabetizării, în vederea evaluării implicațiilor emergente din aceste două manifestări ale *transalfabetizării* pentru profesioniștii în informare și pentru bibliotecile sec. XXI. Exemple de practici de acest fel ne vor dovedi că bibliotecile deja fac față provocărilor în ceea ce privește alfabetizarea prin delimitarea clară a lumilor virtuale, digitale și publicate / imprimate / editate, răspunzând la necesitățile în constantă schimbare a utilizatorilor săi.

Introducere

Literatura cu privire la transalfabetizare ne dezvăluie două lucruri. În primul rând, identificăm că acest termen reflectă convergența unor discipline academice ca engleza, comunicarea, studiile culturale și studiile despre mediile noi; și, în doilea rând, primordial, cercetările despre transalfabetizare se referă la interacțiunea indivizilor sau elevilor, studenților și a tehnologiilor rețelelor sociale.

Scopul acestui articol este examinarea transalfabetizării din perspectiva practicii unui profesionist în informare. Din acest motiv vom utiliza definiția termenului propusă de profesorul Sue Thomas, al cărui proiect PART (Production and research in Transliteracy¹), în cadrul Universității de Monfort, Marea Britanie, a fost inspirat de proiectul de Transalfabetizare al profesorului Liu de la Universitatea din California, Santa Barbara (Fearn, 2008). Transalfabetizarea promovează un nou concept de alfabetizare, în care abilitatea de a citi și scrie, asociată cu alfabetizarea textuală, este completată de varietatea diferitor tipuri de media, numiți „Alfabetizare multimedia”² (Philopsonm 2008). Declarațiile dnei Elisabeth Daley (decan al Școlii de cinema și televiziune USC) despre alfabetizare și limbă sunt demne de cercetare în contextul elaborării unor percepții comune despre aceasta și clarifică relațiile dintre alfabetizarea textuală și multimedia, care este promovată de

1 Producerea și cercetarea transalfabetizării.

2 Multimedia literacy.

transalfabetizare. În primul rând, Daley prezintă o viziune comună despre alfabetizare definită ca „abilitatea de a citi și a scrie, a înțelege informația și a exprima idei în formă concretă și abstractă” (Daley, 2003: 33). Această descriere evidențiază o dată în plus percepția noastră despre cunoașterea textuală care este repetată încontinuu și în definițiile referitoare la limbaj: „...care ne permite să conceptualizăm idei, să facem abstracții, să primim și să facem schimb de cunoștințe... limbajul înseamnă cuvinte...”. Daley susține că publicațiile textuale oferă argumente lineare, în timp ce multimedia este un proces ce favorizează interactivitatea pentru că poate reprezenta multiple păreri care permit „spectatorului (cititorului / utilizatorului) să participe direct la construcția sensului” (Daley, 2003: 36). Implicit în această descriere a multimedia, procesul de comunicare este înțeles ca o partajare cu alți spectatori (cititori / utilizatori).

Putem să iertăm persoanele care concluzionează că aceste două tipuri de alfabetizare, unul asociat cu multimedia, și altul asociat cu textul, sunt incompatibile. Dar acesta nu este cazul lui Lippincott³ care susține că există o convergență a acestor tipuri (Lippincott, 2007: 17), așa cum diferențele între alfabetizarea digitală, tehnologică și informațională devine confuză atunci când indivizii se dezvoltă din consumatori de informație în producători de conținut. O părere similară este prezentată de promotorii transalfabetizării care propun de a efectua schimbări din perspectiva confruntării documentului tipărit versus cel digital și de a se mișca spre o unificare nu neapărat a mediilor, dar a tuturor tipurilor de alfabetizare relevante pentru citire, scriere, interacțiune și cultură, atât în prezent, cât și pe viitor” (Thomas, et al., 2007). Două puncte merită să fie evidențiate: cele care identifică elementele *transalfabetizării* și afectează practica specialiștilor în informare și cele ce sunt examinate în compartimentul următor. În primul rând, *transalfabetizarea* este un proces incluziv și rămâne un segment participativ. De ex., Thomas, et al., 2007, explică: comportamentul nostru de căutare s-a schimbat odată cu apariția mesageriei și a chaturilor. Atunci, în perioada pre-internet, consultam surse de informare ca enciclopedii, bibliografii și cataloage, acum ne bazăm pe tehnologiile rețelelor sociale pentru a întreba unul pe altul, a ne consulta despre problemele de sănătate, dilemele morale sau ce să pregătim pentru cină. Împărțind răspunsurile, elaborăm un concept / idee pe care ulterior o împărțim cu ceilalți” (Thomas et al. 2007).

Pe lângă toate acestea, *transalfabetizarea* necesită o atitudine flexibilă și o dorință de a adopta practici inovative. Această afirmație se bazează pe ideea că tehnologiile oferă noi „aplicații pentru procese prestabilite” (Thomas, et al., 2007) și deci abilitățile de utilizare a acestora trebuie să fie reînnoite continuu. Specialiștii din domeniul informării, care au fost intervievați în cadrul acestui studiu, au tras concluzii similare care descriu emergența continuă a rețelelor sociale asociate cu *transalfabetizarea* ca principalul motor în adoptarea unor atitudini flexibile și participative.

Transalfabetizarea este o umbrelă sub care se ascund diferite tipuri de cunoaștere și multiple canale de comunicare care necesită o participare activă cu și prin diferite platforme, incluzând mesaje directe și indirecte.

În opinia noastră, acest studiu se prezintă ca un mic paradox, atunci când încercăm să organizăm reflecțiile despre *transalfabetizare* prin metode scrise în totalitate. Metaforic

3 Jean Lippincott, asociate executive director of the Coalition for networked Information.

putem spune că scrierea unui text despre *transalfabetizare* se aseamănă cu o realitate tridimensională care utilizează un mediu bidimensional. Ca rezultat, unele sensuri inevitabil „sunt pierdute în transalfabetizare”. În acest context intenționăm să prezentăm în articol o interpretare cât mai profundă, deși pentru acest scop, interviurile profesioniștilor în informare sunt analizate utilizând metode linear narative.

Transalfabetizarea și bibliotecile

Pregătind acest articol, am intervievat patru profesioniști în informare pentru a prezenta viziunea și percepția transalfabetizării în diferite medii profesionale: bibliotecari din bibliotecile academice, bibliotecari din sectorul medicinei și un *content manager* care activează în sectorul public. Interviurile au avut următoarele trei scopuri. Primul, stabilirea nivelului de conștientizare a termenului și testarea ipotezei mele de integrare a transalfabetizării în activitatea profesioniștilor. Al doilea, de a defini cât de mult respondenții sunt implicați în acest proces, cu exemple din practică și luând în considerație contextul organizării acțiunilor. Definiția, prezentată în *Introducere*, a fost utilizată ca un cadru de referință și respondenții au putut să interpreteze transalfabetizarea prin spectrul formării sau ieșind în afara ei, sau combinând ambele. Al treilea, interviul a fost centrat pe impactul acestor practici asupra celor intervievați și asupra bibliotecilor. În cazul când biblioteca nu oferea practici de formare, au fost utilizate întrebări alternative în care erau indicate motivele și schimbările care au cauzat renunțarea la acest gen de practici. Toți respondenții au fost de acord să renunțe la anonim și eu intenționez să utilizez identitatea lor pentru a exemplifica practicile de transalfabetizare pe care le oferă sau pentru a explica absența lor. Cele patru prezentări includ repere profesionale ale acestor specialiști, exemple de practici de transalfabetizare sau exemple de schimbări care au dus la inhibarea acestor practici și în cazul când este posibilă o evaluare a impactului a acestor practici în activitatea lor profesională și asupra bibliotecii în care operează. Afirmațiile personale ale acestora sunt evidențiate prin cursiv în interviurile care urmează.

Michael Stephens – profesor SBI

Michael este profesor asistent la Școala de Biblioteconomie și Știința Informării a Universității Dominicane din River Forest, Illinois, SUA, unde predă cursuri de tehnologii Web 2.0. Cariera sa de blogger a început în 2003, când a lansat weblogul „Tame the Web”⁴, care era focusat pe „biblioteci, tehnologii și oameni și fascinantă intersecție dintre acestea”⁵. Întrebat dacă a auzit de termenul *transalfabetizare*, Michael mi-a răspuns că nu a auzit despre acest termen până la interviu, dar că este de acord cu definiția pe care i-am trimis-o și că rezonează cu experiența lui profesională în aspectul de trecere lejeră de la o platformă la alta și în continuare va utiliza termenul pentru a descrie practica lui profesională. După părerea lui, bibliotecile trebuie să participe cu „funcții de transalfabetizare” pe care el le descrie ca „comunicare interactivă pe mai multe nivele”. Această poziție este în contradicție cu bibliotecile și instituțiile care declară că „noi întotdeauna am lucrat în aceeași cheie”, justificând lipsa de participare la inițiativele de *transalfabetizare*.

4 Îmblânzirea webului.

5 <http://tametheweb.com/about-michael-stephens> (Accesat pe 19 septembrie 2010).

Viziunea lui Michael despre *transalfabetizare* este reflectată în practica studenților săi care sunt calificați ca „născuți digital și care sunt familiarizați cu diferite căi de comunicare, mișcându-se de la un mediu la altul”. În același timp el spune că sunt studenți care revin la studii după o carieră de bibliotecar și care, surprinzător, nu se simt comod când trebuie să folosească tehnologiile Web 2.0 din simplul motiv că nu știu cu ce să înceapă. Experiența lui Michael în *transalfabetizare* este evidentă în activitatea lui de profesor, de exemplu, în 2007 el a creat cursul „Biblioteca 2.0 și tehnologiile rețelelor sociale sau introducerea tehnologiilor în bibliotecă”, care s-a focusat în special pe integrarea lor în serviciile de bibliotecă. În 2009 Twitter a avut un succes enorm pentru că, cred eu, este unul din instrumentele la zi și consider că el ilustrează exact ce este *transalfabetizarea*. „*Este foarte simplu să inserezi un link într-un blog sau website sau să incluzi un video pe YouTube sau o fotografie pe Flickr, iar cu ajutorul Twitterului este ușor să navighezi de la o platformă la alta... Eu consider că aceasta este o metodă bună de a te uita la acest mecanism prin prisma mai multor medii. Noi am efectuat cursuri via Twitter, la fel am luat decizii despre un curs prin intermediul lui. Am elaborat o platformă de opinii pe parcursul câtorva săptămâni pentru prezentări de grup. [...] Prin intermediul ei studenții au avut posibilitatea să discute despre ceea ce făceau și mulți dintre studenți au spus că această metodă este extraordinară și că nu s-ar mai fi gândit la un asemenea mod de comunicare anterior*”. Tehnologiile Web 2.0 sunt utilizate în cursurile lui Michael la maximum: „*Posibilitatea de a experimenta performanța acestui canal și de a împărtăși cunoașterea prin întrebări și discuții consider că este incredibil de valoroasă. [...] Și exact aici intervine acest concept minunat, în care se implică proliferarea acestei practici de transalfabetizare prin intermediul utilizării diferitor canale fără a-și face mari griji pe seama acestora*.” Activitatea lui Michael confirmă faptul că responsabilitatea lui era de a înarma studenții cu competențe în tehnologiile de comunicare care îi vor ajuta să utilizeze căi inovative de interacțiune cu utilizatorii bibliotecii, la momentul când ei devin bibliotecari calificați. În acest context Michael încurajează atitudinea „can-do” (totul e posibil de făcut), care se asociază cu fenomenul *transalfabetizare*: „*Studenții mei trebuie să fie capabili să utilizeze diferite canale, să le folosească încontinuu și să nu spună «nu am auzit niciodată despre aceasta; nu știu cum funcționează, ei pot să le imagineze pentru că au experiențe precedente de formare»*.” Această abordare este o modalitate de a contrataca riscurile ce țin de deprecierea cunoștințelor din domeniu și profitarea de oportunitățile ce țin de utilizarea rețelelor de socializare cum ar fi Twitter sau Facebook. Unii pot concluziona că convingerile lui Michael l-au inspirat să pledeze pentru procesele de *transalfabetizare* în publicațiile sale, prin care el clar susține integrarea valorilor de bază ale bibliotecii prin prisma noilor tehnologii.

Michael ne avertizează că tehnologiile 2.0 nu trebuie să fie percepute ca un leac universal pentru biblioteci dacă ele sunt adoptate fără o planificare, o scanare a mediului, o instruire prin traininguri și fără o evaluare (Stephens, 2008). El propune un număr de strategii adresate schimbărilor asociate cu schimbarea peisajului tehnologic. Printre aceste strategii Michael evidențiază identificarea unui set de priorități ale tehnologiilor Web 2.0 necesare instituției în întregime, completând cu implementarea unui program Biblioteca 2.0 la nivel organizațional. Elementul crucial este participarea personalului de „seniori” la programul descris de el ca „advocating up”, fiind sigur că mesajul este pozitiv și susținut

de ceea ce vrea instituția să obțină în urma introducerii unui program participativ de acest tip.

În concluzie Michael identifică trei arii în care se observă impactul *transalfabetizării*. Din perspectivă profesională, el susține că apariția blogurilor în 2003 a fost un punct de pornire în cariera sa de profesor, culminată cu un doctorat în „Modelarea rolului de blogging în biblioteconomie” și l-a direcționat spre un post academic la Universitatea Dominicană. Aceasta a fost un început în dialogul profesional cu comunitatea bibliotecară despre avantajele tehnologiilor rețelelor sociale. El a comentat și impactul cursului asupra studenților săi, în care experiența în tehnologiile Web 2.0 a lărgit înțelegerea mecanismului „cum bibliotecile sunt ajutate de aceste servicii să înțeleagă în ce mod oamenii pot să se folosească de bibliotecă”. De aici reiese opinia lui că „*transalfabetizarea* are un efect benefic asupra bibliotecilor”: „Dacă aveți personal care înțelege *transalfabetizarea* sau practicile ei, înseamnă că aveți potențial... în crearea serviciilor și participarea în conversațiile despre bibliotecă sau monitorizarea discuțiilor pe blog, Twitter sau alte site-uri, și răspunzând, vă mișcați prin aceste canale. După părerea mea, voi consolidați locul bibliotecii în comunitate fie sunteți o bibliotecă publică, fie academică etc.”

Bernardette Daly Swanson – bibliotecar academic

Bernardette este bibliotecar de referință, formator, care colaborează cu programul de informare în problemele sănătății la Centrul Medical al Universității din California Davis (UCDUC) și cu Secția de psihiatrie a Universității din California (UC) Davis. În toamna anului 2006 a fost interesată de lumea virtuală Second Life⁶ după prezentarea lui Peter Yellowlees, membru al Facultății UC, în care cercetează schizofrenia, reflectată în proiectul Second Life „Halucinații virtuale” (Yellowlees and Cook, 2006). De atunci, ea este preocupată de ceea ce fac bibliotecile în lumea virtuală și a elaborat o varietate de lecții pentru Școala de Științe ale Informării *Second Life* (UIUC) cu subiectul *Camera control and machinima workflow* (soft de gestiune la distanță a camerelor digitale și a videoclipurilor) pentru utilizatorii care nu sunt familiarizați cu terminologia machinima⁷, definită ca „un film animat făcut în timp real în mediul 3D” (Sdaly Swanson, 2007:1) și „o activitate ce se referă la diferite stagii de producere a machinima”. În partea reală a vieții profesionale ea are responsabilități tradiționale ale unui bibliograf de referință – oferind răspunsuri direcționale, informaționale, bibliografice prin email, chat sau personal, primind cărți de la studenți sau organizând sesiuni de informare pentru studenți despre colecții, baze de date medicale licențiate utilizate în cercetări și disponibile în format tipărit și electronic, sesiuni de utilizare a softului Endnote ca sprijin în practicile de căutare a informației pentru studiu. La începutul interviului Bernardette a comentat că întrebarea referitor la utilizarea *transalfabetizării* în activitatea ei profesională este una dificilă. „*Eu cred că răspunsul meu nu este pozitiv, pentru că nu-l fac la lucru. Am ajuns la termenul transalfabetizare citind, dar niciodată nu am utilizat termenul în activitate.*” Bernardette se referă la lectură ca sursă de informare despre toate aspectele de producție media, care au stabilit convergența „media alfabetizare, informație și transalfabetizare”. Conștientizarea termenului

6 <http://secondlife.com/>

7 „Machinima” este un neologism creat din îmbinarea *machine cinema*.

transalfabetizare a început odată cu implicarea ei în lumea virtuală *Second Life*, care nu este recunoscută ca o parte a activității profesionale. Ea separă practicile sale virtuale și reale, pentru că echipamentul, softul și timpul necesar pentru a face fișiere multimedia este insuficient. „*Eu fac videoclipuri acasă, le plasez pe YouTube și le utilizez la lucru. Dacă aș face la lucru – video, upload, ar fi necesară permisiunea mai multor persoane și ar lua mai mult timp.*”

În comparație cu Michael, care este responsabil de dezvoltarea și predarea cursurilor, Bernardette ca bibliotecar nu face cursuri la UC Davis și de aceea nu are controlul asupra tipului de sesiuni de informare și a timpului utilizat pentru aceasta. Dar în cursurile referitoare la *Second Life content*, pe parcursul unei ore studenții sunt familiarizați cu resursele disponibile. Pe parcursul sesiunii Bernardette prezintă exemple de citări și practici de copyright în mediul virtual: „*Sursele citate și copyrightul sunt importante... când creai fișiere video...*” Bernardette este de părere că pentru a înțelege deplin cum funcționează citările și referințele în multimedia și în mediul virtual, studenții trebuie să aibă oportunitatea de a crea ceva singuri: „*Aș vrea să am o oră sau două cu studenții și în timp ce ei fac un videoclip să-i întreb ce fac și de ce au nevoie.*” În acest context, se profilează contextualizarea *transalfabetizării* în cazul lui Bernardette. Ca bibliotecar de referință, acordând asistență în lumea virtuală, ea vrea să-i ghideze în practicile de copyright și utilizare corectă: „*Dacă faceți un raport și vreți să utilizați date protejate de copyright, faceți citări. Dar regulile pentru mediul multimedia sunt mai complexe, aici nu puteți pur și simplu să tăiați.*” Fiecare obiect a fost creat de cineva și acest cineva are dreptul la el. Bernardette, practicând *Second Life* și producând video, reduce utilizarea *transalfabetizării*, respectiv, la copyright, utilizare corectă în mediul multimedia, oferă interpretarea citărilor și a regulilor pentru referințe, care diferă de cele care sunt aplicate în cazul informației textuale.

În pofida faptului că finanțează din cont propriu producția media, angajarea Bernardettei în *Second Life* a avut rezultate pozitive. În primul rând, ea și-a dezvoltat *abilitățile pe care vroia să le dezvolte, fiind un bibliotecar tradițional*. Activitatea ei în *Second Life* i-a adus un nou post de coordonator cu Departamentul de informatică și Psihiatrie (RezLibris), unde ea va utiliza unele cunoștințe ale sale în calitate de lector invitat la unele sesiuni ale Centrului Medical de Informatică în cadrul claselor online. În plus, ca expert în *Second Life* ea a fost invitată cu comunicări la conferințe sau ca participant la discuții în mediul profesional, inclusiv virtual, în Statele Unite și în străinătate. Bernardette a fost și o sursă de inspirație pentru două colege ale sale care s-au implicat profesional în mediul virtual după ce au ascultat discursul ei despre *Second Life*, pe parcursul orelor de instruire a grupului de la UC Davis în ianuarie 2007: „*...ele au întinerit utilizând Second Life și una dintre ele a constituit o secțiune a Asociației Bibliotecilor din California. Utilizarea Second Life, poate la o scară mică ne oferă posibilități de recrutare a membrilor noi care creează produse...*” Bernardette susține că bibliotecarul trebuie să fie și formator pentru a putea oferi asistență profesorilor și studenților care experimentează în educația online: „*... pentru bibliotecari este foarte important acum să se implice în elaborarea documentelor media...*” Este crucial ca bibliotecarii să nu fie percepuți ca „*gate keepers*”. Ea are o viziune destul de clară cum ar trebui să arate o bibliotecă ce se ocupă de *transalfabetizare*, fiind de acord că trebuie să fie un spațiu, unde personalul este motivat și este capabil să exprime creativitatea și să experimenteze cu noul mediu virtual *Second Life*... *Aș vrea să cred că o bibliotecă*

transalfabetizată este mai mult decât un loc unde poți face diferite lucruri... eu aș transforma poate unul din etajele bibliotecii într-un laborator unde putem să ne dezvoltăm, să explorăm și să experimentăm cu medii diferite, dezvoltând conținutul și, nu neapărat cu bibliotecari, să deschidem spațiul pentru alți oameni. Aș vrea să am timp, spațiu și bani pentru a-l constitui...

Sue Jennings – Health librarian

Sue este bibliotecar la Biblioteca Serviciului Național de Sănătate Lancashire Care. În noiembrie 2007 ea a elaborat Blogul bibliotecar de informare în problemele sănătății mentale care astăzi înregistrează peste 270 000 hituri. Motivele utilizării blogului se bazează pe câțiva factori: *„Eu însămi, bibliotecar profesionist, am încercat să promovez, biblioteca și serviciile ei în tot Lancashire-ul. Biblioteca nu este situată în spital, iar intranetul fiind nepopular a lăsat puține șanse pentru dezvoltare.”*

Ca și ceilalți profesioniști Sue nu a auzit despre *transalfabetizare*, deși a acceptat că acest concept reflectă deplin starea actuală a dezvoltării informaționale și practicile ei la Biblioteca Fundației Lancashire Care. După părerea lui Sue *transalfabetizarea* oferă oportunitatea de a obține noi abilități și de a le implementa în activitate. În viziunea ei, bibliotecarul rezonază cu atitudinea *totul e posibil de făcut*, promovată de Michael Stephens, ea spune *că profesia se schimbă constant, ...este în căutarea noilor căi de accesare, de prezentare a informației și de înarmare a utilizatorilor cu noi tehnologii*. Adresarea ei la *transalfabetizare* s-a produs parțial în cadrul activității profesionale și a reieșit din preferințele utilizatorilor și necesitatea de a personaliza serviciile curente printr-un acces la distanță, utilizând facilitățile oferite de RSS feed: *„Aveam nevoie de ceva ce asigură control și actualizare regulată. Din experiența mea în bibliotecă am observat că utilizatorilor le place când toate resursele informaționale sunt localizate într-un spațiu. Eu am vrut să fac un pas înainte și să ofer un serviciu dinamic... De aceea m-am adresat la Wordpress pentru a plasa informații despre bibliotecă. Acum personalul poate accesa informațiile curente la birou sau acasă și poate să se aboneze la actualizări prin email.”*

Crearea blogului a condus la numeroase schimbări. Pe parcursul a 18 luni s-a schimbat cultura căutării informației de către personal. Blogul este interactiv și răspunde necesităților utilizatorilor. El a fost un catalizator pentru personalul Serviciului în căutarea informației și îmbunătățirea practicilor lor. Aceasta a schimbat atitudinea lor față de serviciile de bibliotecă și acum ei au conștientizat în ce mod serviciul le poate ajuta în practica lor clinică prin traininguri, căutarea literaturii și informare.

Psihiatrul-șef al Fundației a menționat succesul noului serviciu și l-a apreciat din partea personalului: *„Dacă toate serviciile din Lancashire ar fi fost ca biblioteca am fi fost primii în lume.”* Din punct de vedere profesional blogul a ajutat-o pe Sue să îmbunătățească calitatea serviciilor de bibliotecă și să le extindă, răspunzând necesităților utilizatorilor la distanță: *„Îmi este necesar să văd în ce mod livrez informația și instruiesc personalul. Pentru personalul aflat la distanță organizez traininguri online. Am elaborat și formulare online ale timpului de livrare a răspunsului”*. Impactul imediat este reflectat în cererile utilizatorilor, care s-au triplat de la apariția blogului, în numărul de solicitări de training și căutări de informație.

Dar există o problemă legată de practicile de *transalfabetizare*, destul de acută nu numai în sectorul sănătății publice, care se referă la ignorarea problemelor de securitate

IT și a suportului tehnic. Pe parcursul unui training cu bibliotecarii din Bristol nu am putut accesa online site-ul cu sondaje pentru că această resursă a fost considerată ca nedorită de Departamentul IT, în acest sens sunt de acord cu Sue, care aduce argumente în favoarea îmbunătățirii colaborării între biblioteci și suportul tehnic: „*Trebuie să colaborăm cât mai strâns cu Departamentul nostru IT. Eu personal am întâlnit obstacole în biblioteca NHS. Deseori rețeaua lucrează lent, iar personalul IT nu ține cont de serviciile bibliotecii și de ce impact au acestea în căutarea și furnizarea informației. Ei continuă să perceapă biblioteca ca un loc numai pentru cărți și se supără când bibliotecarii au cunoștințe și abilități IT și vor să încerce căi noi inovative de livrare a informației.*” Ultima parte a acestui citat dezvăluie o percepere tradițională a bibliotecii, care este plină de cărți și o reticență în acceptarea dorinței bibliotecarilor de a exploata noi tehnologii pentru îmbunătățirea serviciilor oferite.

Marja Kingma – manager colecții

Marja este manager al Departamentului colecții de știință, tehnologie și medicină la British Library și este responsabilă de cărți, reviste și alte materiale imprimate și electronice în Sala de lectură „Domeniul Știință” (Science Reading Room).

Marja afirmă că nu a auzit termenul *transalfabetizare* până la interviu, deși, a acceptat că definiția pe care i-am trimis-o descrie exact acest fenomen. În activitatea ei profesională ea nu este implicată în practicile de transalfabetizare, din simplu motiv că ea nu are contact direct cu utilizatorii sau cu instruirea lor. Spunând acestea, totuși Marja este competentă în utilizarea tehnologiilor rețelelor sociale și le folosește efectiv ca suport în activitatea ei la British Library. De exemplu, în februarie 2009, împreună cu trei bibliotecari, a creat serviciul LIKE (London Information and Knowledge Exchange) pentru a oferi profesioniștilor în biblioteconomie, informare și comunicare un forum de discuții. Întâlnirile aveau loc lunar și erau completate virtual prin intermediul blogului și Twitterului. În plus, grație rețelei sociale LinkedIn, rețea profesională online cu peste 40 mln. de membri, LIKE a fost capabil să deruleze lunar discuții online pe subiecte de interes.

Ședința din mai 2009 cu genericul *Rolul orelor de poveste în partajarea cunoștințelor* a oferit un exemplu interesant al activității grupului LIKE, demonstrând că toate formele de comunicare – nu numai cele bazate pe rețelele sociale – sunt necesare și valorificate de profesioniștii în informare. Aceasta este o altă interpretare a *transalfabetizării* care este practică de specialiștii în informare în afara funcțiilor profesionale. La această ședință Marja a moderat discuția despre ora poveștilor și a utilizat un exemplu din British Library, unde au fost utilizate arhivele sonore ca suport în reintroducerea în programul *Pool frogs* (Rees, 2009). Discuția a fost interesantă, cu multe intervenții. În primul rând, aceasta ilustrează că colecțiile bibliotecii ies dincolo de materialele imprimate și consistă dintr-un vast masiv multimedia. În al doilea rând, reflecțiile despre ora poveștilor și modalitatea de utilizare în business a scenariilor, a permis membrilor grupului LIKE să conchidă că reticența față de utilizarea unor forme inovative în corespondența de afaceri: „*Corespondența de afaceri se derulează des după reguli rigide, de ex., CV-urile și studiile de caz, și aceste reguli sunt simple, elaborarea scrisorilor rămâne o sarcină care necesită abilități pe care nu toți le dețin. Informațiile pot fi relatate în diferite maniere, în forma unui text, video, audio, a unei imagini, drame etc. în funcție de situații. Totuși, businessmenii sunt îngroziți de utilizarea altor forme decât cea de proză*” (Rees, 2009).

Din punctul de vedere al Marjei *transalfabetizarea* necesită să fie introdusă în politicile naționale. Opinia ei s-a format din comentariile făcute de Lynne Brindley, șeful executiv al British Library ca răspuns la raportul final Digital Britain (DCMS, 2009) care prevedea o *strategie națională digitală coerentă* (Brindley 2009). Aici British Library joacă un rol central în livrarea documentelor digitale, având numeroase inițiative inclusiv *digitizarea masivă a conținutului* și stabilirea inițiativei de *alfabetizare digitală pentru toți* (Brindley, 2009).

Viziunea Marjei referitor la o bibliotecă *transalfabetizată* completează opinia lui Brindley care prezice mărirea volumului de resurse digitizate și modalitățile de acces: „*Toate bibliotecile vor oferi resurse electronice pentru a ține pasul cu evoluția și vor fi nevoite să dezvolte mai multe servicii la distanță. Aceasta înseamnă că toate bibliotecile se vor implica în dezvoltarea abilităților de transalfabetizare mai mult decât astăzi.*” În ciuda acestor schimbări Marja consideră că bibliotecarul va continua să aibă rolul tradițional de furnizor al informației alături de cel al formatorului: „*Bibliotecarii vor deveni mai mult formatori, dar sarcina lor tradițională de furnizare a informației utilizatorilor nu va dispărea.*”

Concluzii

Scopul general al acestui articol este de stabili dacă *transalfabetizarea* a pătruns în lumea profesională a specialiștilor în informare și cum ei interpretează termenul.

Opiniile celor patru specialiști prezentate în articol demonstrează că numai bibliotecarii academici au fost familiarizați cu conceptul de *transalfabetizare* pînă la interviu. Și în acest caz cunoștințele vin din surse externe, nu din programele Școlii de Biblioteconomie, dar din mediul virtual și multimedia. Cu toate acestea lipsa de familiarizare cu terminologia nu înseamnă că *transalfabetizarea* nu este integrată în practicile acestor specialiști, după cum reiese din mărturiile lor.

Cu toate că acești profesioniști sunt de acord cu definiția *transalfabetizării* promovată de savanți din alte discipline, implementarea acestui fenomen se concentrează pe diferite funcții ale *transalfabetizării*. Inițial, referindu-se la promovarea bibliotecii orientată spre satisfacerea utilizatorilor, toți specialiștii au interpretat *transalfabetizarea* ca o practică care permite ameliorarea și extinderea serviciilor furnizate. În acest context ei evidențiază trecerea la diferite acțiuni de instruire prin valorificarea tehnologiilor Web 2.0 și prin stabilirea unor forme noi de dialog cu comunitatea. *Transalfabetizarea* pentru Michael Stephens are două sensuri: practică care se reflectă în conținutul și organizarea cursurilor sale, când tehnologiile Web 2.0 sunt totalmente integrate în activitatea profesională prin exploatarea esenței lor interactive, organizarea acțiunilor de instruire participativă și ridicarea statutului bibliotecii ca spațiu social. Bernardette Daly Swanson situează *transalfabetizarea* la o altă extremitate a mediilor, reflectate în mediul captivant al *Second Life*, văzând imaginea bibliotecii ca un spațiu virtual și bibliotecarul ca un producător de resurse multimedia cu experiență practică în domeniul proprietății intelectuale și a aplicării corecte a dreptului de autor. Pentru Sue Jennings *transalfabetizarea* este asociată cu utilizarea blogului, care oferă multiple beneficii în crearea unor servicii dinamice; cu percepția calității și actualității resurselor de către utilizatorilor, scopul final fiind consolidarea practicilor în sectorul sănătății publice. Și, la final, Marja Kingma percepe *transalfabetizarea* ca parte a unei politici naționale de dezvoltare digitală, unde digitizarea bibliotecilor

este asociată cu creșterea accesului online și la distanță a utilizatorilor și cu necesitatea de a implementa programul *alfabetizarea digitală pentru toți*. Deși *transalfabetizarea* nu intră în funcțiile profesionale ale Marjei, cu toate acestea ea folosește tehnologiile rețelelor sociale pentru a extinde și consolida informarea profesională în afara sferei sale de lucru.

Percepția tradițională a bibliotecii ca a unui spațiu dedicat unei lecturări în liniște a cărților este transformat de *transalfabetizare* și exemplificat în serviciile de bibliotecă prin proiectul Mindspot⁸, un univers creativ direcționat spre utilizator, unde biblioteca este definită de unele activități în care participă utilizatorii (Mindspot). Intrinsec această tranziție include adaptarea la schimbarea peisajului tehnologic, generează multiple instruiți și necesită un bibliotecar multilateral dezvoltat, care poate *vorbi cu utilizatorii săi în multiple limbaje media*. Ar putea exista în comunitatea informațională cineva care se simte amenințat de aceste schimbări și este împins în afara zonei de confort profesional spre ceva care în viziunea lui este perceput ca un deșert tehnologic. Experiența acestor patru profesioniști prezentată mai sus trebuie să ofere încurajare și recompense în promenada prin „regiunea sălbatică” numită *transalfabetizare*.

Mulțumiri

Sunt recunoscătoare lui Michael Stephens, Bernardette Daly Swanson, Sue Jennings și Marja Kingma pentru că au acceptat să fie intervievați și să ofere dovezi valoroase privind practicile sale. Toată recunoștința mea și Mariei Carme Torras, fără ajutorul căreia acest articol nu ar fi fost scris.

Referințe

1. Brindley, L (2009) 'Dame Lynne Brindley challenges Government on Digital Britain'. *British Library Press Room*. Available at: <http://www.bl.uk/news/2009/pressrelease20090121.html> (Accessed: 20 June 2009).
2. Daley, E. 'Expanding the Concept of Literacy'. *Educause Review*, 38 (2), March/April 2003: 33-40. Available at: <http://www.educause.edu/ir/library/pdf/erm0322.pdf> (Accessed: 1 March 2009).
3. Daly Swanson, B. 'Second Life *Machinima* for Libraries: the intersection of instruction, outreach and marketing in a virtual world' *Libraries for the future: Progress, Development and Partnerships*. World Library and Information Congress: 73rd IFLA General Conference and Council, 19-23 August, 2007, Durban, South Africa: 1-16. Available at: <http://archive.ifla.org/IV/ifla73/papers/133-DalySwanson-en.pdf> (Accessed: 1 March 2009).
4. Department for Culture, Media and Sport (DCMS, 2009) '*Digital Britain: The Final Report*' Available at: http://www.culture.gov.uk/what_we_do/broadcasting/6216.aspx (Accessed: 16 June 2009).
5. Fearn, H. (2008) 'Grappling with the digital divide'. *Times Higher Education*. 14 August. Available at: <http://www.timeshighereducation.co.uk/story.asp?sectioncode=26&storycode=403135> (Accessed: 15 September 2008).
6. Lippincott, J.K. 'Student content creators: convergence of literacies'. *Educause*

⁸ <http://mindspot.com/>

Review, 42(6) Nov/Dec. 2007: 16-17. Available at: <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/ERM07610.pdf> (Accessed: 1 December 2008).

7. 'Mindspot: the library as a Universe'. Available at: <http://www.youtube.com/watch?v=ixsOLvLSARg> (Accessed: 1 March 2009).
8. Philipson, G. (2008) 'Literacy alive and well in computer age'. *The Sydney Morning Herald*, 5 February. Available at: <http://www.smh.com.au/news/perspectives/literacy-alive-and-well-in-computer-age/2008/02/04/1202090321357.html?page=2> (Accessed: 3 November 2008).
9. Rees, M. 'LIKE4 on storytelling', 31 May 2009. Available at: <http://hamlife.blogspot.com/2009/05/like4-on-storytelling.html> (Accessed: 22 June 2009).
10. RezLibris 'HVX: Machinimista Extraordinaire' Available at: <http://www.rezlibris.com/social/librarian-profiles/351-hvx-machinimista-extraordinaire.html> (Accessed: 1 March 2009).
11. Stephens M. (2008) 'Taming Technolust: Ten Steps for Planning in a 2.0 World'. *Reference & User Services Quarterly*. Available at: <http://www.rusq.org/2008/08/18/taming-technolust/> (Accessed: 31 March 2009).
12. Thomas, S., Joseph, C., Laccetti, J., Mason, B., Mills, S., Perril, S., and Pullinger, K. 'Transliteracy: Crossing divides'. *First Monday*, 12 (12), 3 December 2007. Available at: <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/2060/1908> (Accessed: 15 September 2008).